

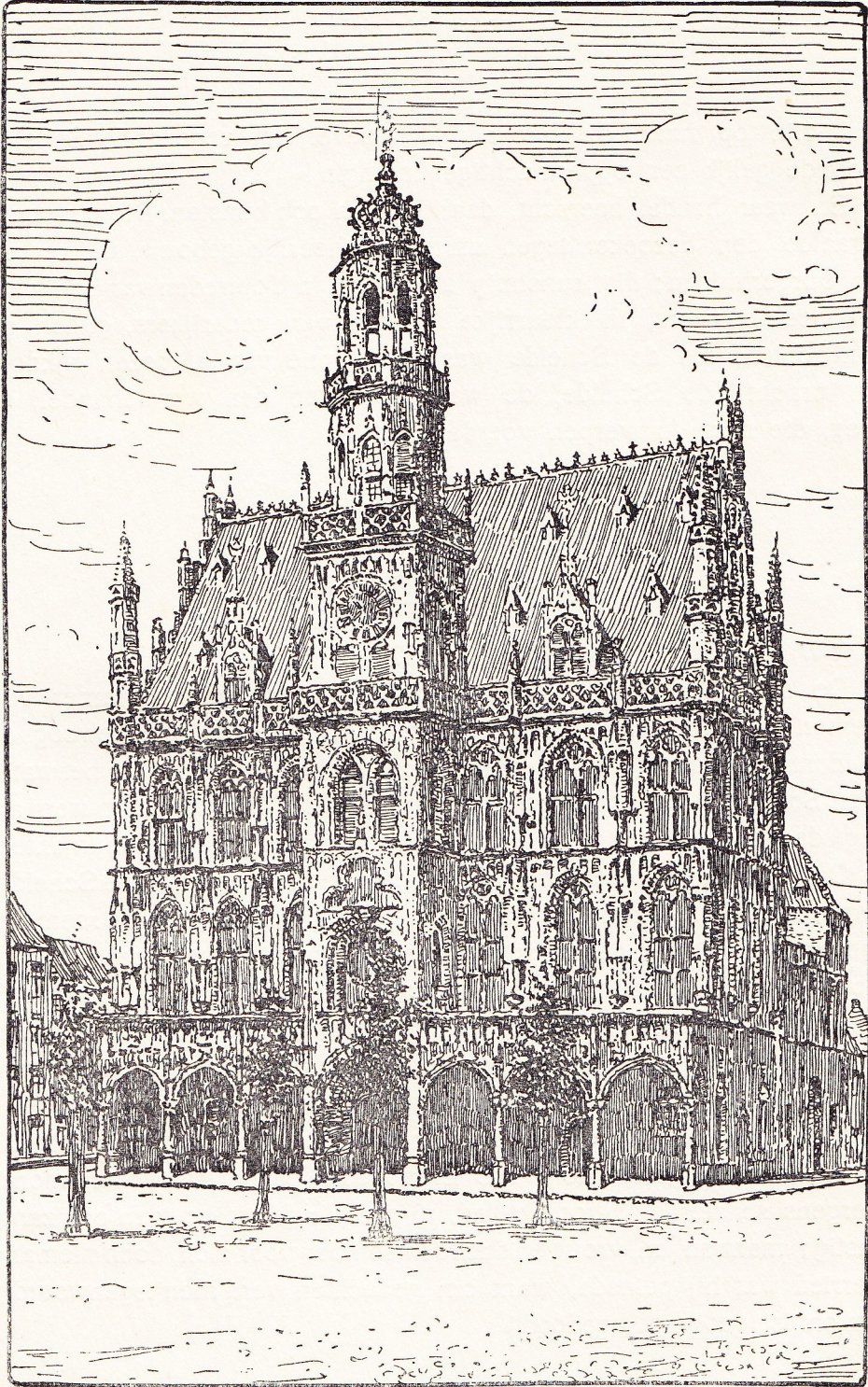
Droeve Tijden.

't Was een Julidag van 't Jaar 1567.

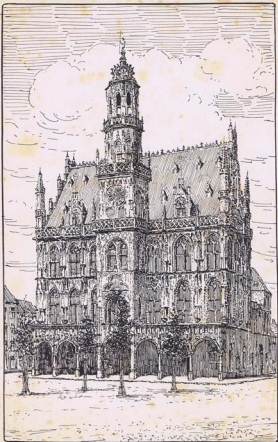
De stad Oudenaarde gloeide in de avondzon, die de ramen van kerken en huizen kleurde met haar goud. Geen windje bewoog de bladeren der statige boomen nabij de wallen, of rimpelde het water der Schelde. Een doodsche stilte heerschte binnen de muren als lag daar een uitgestrekt kerkhof met reusachtige grafmonumenten.

Oudenaarde een kerkhof! Voeren dan geen schepen op de Schelde, aanbrenghend de grondstof van de heerlijke tapijten, die de roem der wevers verre over de grenzen hadden verbreid! Losten geen schuiten nog goudgeel graan, waaruit de brouwers hun krachtig bier bereidden? Waar bleven dan de vaartuigen der nijverige boeren, welke de wel bevolkte stede van melk en groenten voorzagen? Waarom laadde men niet als vroeger rollen kostbaar laken, gewerkt uit schoone, lange wol?

Wel zaten burgers en burgeressen op de stoepbanken, maar nergens weerklonk de gulle lach, zoo eigen aan den Vlaamschen mond, nergens schaterde 't vroolijk lied, al was de Vlaming toen ook zanglustig; mannen en vrouwen staarden somber voor zich, doch niemand verried wat hij peinsde, want om gedachten werd men tegenwoordig gevonnist gepijnigd, gedood!

Stadhuis van Oudenaarde.

Spanje heerschte over Vlaanderen, Filips' sombere geest waarde er rond. Onze vaders waren niet meer vrij, leefden als slaven onder vreemde dwingelandij!

Door het bovenraam van een deftig huis op de Groote Markt staarde een burger naar buiten. Ginds prijkte het heerlijk raadhuis, de trots van Oudenaarde, 't symbool van vrijheidsmin, gemeentemacht.

— O, wat spot! mompelde de burger. Vrijheid en macht! Wij liggen in boeien... Daar in dat stadhuis, in een hol onder den grond, zucht een der braafste mannen van Oudenaarde, Pieter Backereel. Hij heeft oproertaal gesproken, hij, de vreedzame! Neen, hij is rijk en Filips begeert zijn geld! Oproertaal! Wij mogen niet meer zeggen, dat Spanje hard en onrechtvaardig is. Wij mogen onze keuren niet verdedigen! Arme Backereel... men zoekt u, men wil u treffen.

Een nog jonge, schoone vrouw was den man genaderd.

— Jacob, sprak ze met haar zoete stem, gij denkt aan uw vriend Pieter!

— En zou ik niet, Agnes?

— Dezen noen zag ik zijn vrouw en kinderen nog. De moeder droeg haar zuigeling op den arm, twee deertje hielden heur bij 't kleed... de andere jongskens en meisjes gingen hand aan hand. Zeker wilde ze den hoogbaljuw om genade smeeken... O! toen moest ik weenen... Arme vrouw, arme kleinen! Maar men zal Backereel niet dooden, Jacob!

— Men zal hem wel dooden, Agnes!

— Is hij de nieuwe leer toegedaan?

— Neen... maar hij heeft het 't bestuur van den koning gehekeld.. een spion moet dat gehoord hebben... Dat is 't al niet, Agnes, Backereel is rijk en, als hij sterft op 't schavot, moet de koning erven. Doch Agnes, gij zijt ook echtgenoot en moeder. Wat zoudt gij zeggen, als ze mij wegsleurden...?

— Houd op, Jacob, bij de gebenedijde Maagd, spreek niet zóó!

— Agnes, zoo ik onder 't stadhuis geboeid nederlag, wachtend op mijn dood, zoudt gij dan niet onze vrienden smeeken, mij te redden?

— O, Jacob, ja, ik zou smeeken en weenen...

— Pieter Backereel moet ook gered worden en luister, Agnes, zijn vrienden zullen hem redden. Dezen nacht ga ik heimelijk naar 't woud over de Schelde... en ik zal er helpers werven, om aan vrouw Backereel haar man, en aan de arme bloedekens hun vader terug te schenken! En gij Agnes zult mij niet weerhouden, nietwaar?

Door een tranenfloers zag de vrouwe haar fieren echtgenoot, wiens blik vragend op haar rustte. En ze hield zich kloek en ofschoon heur stemme trilde, sprak ze zonder snikken:

— Ga, Jacob, ga... neen, ik mag u niet weerhouden een goede daad te verrichten, ga naar het woud, maar wees voorzichtig en denk aan ons Pauwelken, denk aan mij!

* * *

't Was nacht. Twee mannen roeiden in een klein bootje over de Schelde. Eén heette Jacob Blommaert, tapijtwever van Oudenaarde, maar wiens werkplaats in dezen ellendigen tijd ledig en verlaten was. 't Was de echtgenoot der moedige Agnes, en de ander heette Wybo, die ook zijn leven wilde wagen voor den vriend Backereel.

— Daar ligt nog een boot, fluisterde Wybo... Pas op... we varen er tegen... Hei, maat, zijt gij ook aan 't visschen?

— Ja, naar mijn vrouw, naar de moeder mijner kinderen! klonk het op somberen toon.

— Zijt gij Deschepper van Nukerke? zei Blommaert nu. Ik heb gehoord, dat een vrouw Deschepper vermoord is geworden..

— Ja, vermoord door de Spaansche beulen, omdat ze haar zoon, een banneling, een maal eten heeft gegeven, toen hij 's nachts ons kwam bezoeken! En men heeft mij hedenavond verteld, dat haar lijk naar boven was gekomen en in de Schelde dreef! Stoort mij nu niet, vrienden of vijanden, wie gij zijn moogt!

— Vrienden, antwoordde Blommaert.

Maar Deschepper zei niets meer. Hij sloeg een haak uit en trok iets zwaars naar zich toe en, het in de boot hijschend, kreet hij:

— Ik herken haar... Ja, dat is mijn Machteld... mijn arme, arme vrouwe... Helpt mij mannen, zoo ge vrienden zijt... maar neen,

gij durft niet helpen, ik vergeet dat mijn vrouw al vier dagen in 't water ligt...

— Mijn vrouwe, mijn arme vrouwe! galmde het akelig over de Schelde. Maar het water, dat zijn prooi afgestaan had, vloeyde kalm verder, en 't windje suisde door het hooge riet, en speelde met de grashalmen der bedauwde weiden.

— Ja, Machteld, hernam de bedroefde man, ze hadden mij gezegd, dat gij in de Schelde dreeft, en nu kan ik u toch nog een graf schenken. Hier aan den oever zal ik het delven, want u vervoeren is niet mogelijk. Mijn kinderen mogen hun moeder zóó niet zien!

En in den stillen nacht, daar aan overzijde der stede, bij de kalm vloeiende Schelde had een roerende plechtigheid plaats. Deschepper begroef er zijn vrouwe en Blommaert en Wijbo bleven eerbiedig staan, tot het graf gesloten was.

— 't Is gedaan, zei Deschepper onnatuurlijk kalm. Rust zacht, Machteld... Maar Spanjaarden, verdrukkers van Vlaanderen, tusschen u en mij is 't niet afgedaan... bij dit graf zweer ik u eeuwigen haat!

Blommaert en Wybo vertelden nu aan Deschepper het doel van hun tocht.

— Komt met mij! riep de laatste. Ik zal u tot de bannelingen leiden. Ja, laat ons strijden, ik haak er naar!

Het drietal verwijderde zich, maar uit het wuivende riet langs de Schelde sprong nu een man op den oever en siste:

— Blommaert en Wijbo, twee burgers van Oudenaarde, spelen voor verrader. Zulks is goed nieuws voor mij, dat me weer een goudvink in den zak zal brengen. Ik zag hen zoo geheimzinnig langs de straatjes sluipen en kreeg achterdocht. Men moet maar slim zijn... Blommaert en Wybo, ge weet het niet, dat ik u volgde. En nu terug naar de stad!

De ellendige maakte Descheppers bootje los, mompelend:

— Zwemmend kwam ik hier... nu zal 't gemakkelijker gaan, om over de Schelde te geraken...

Den volgenden morgen was Blommaert weer thuis en hij vertelde juist aan Agnes, hoe heden voormiddag talrijke, als boeren vermomde bannelingen, in de stad zouden komen, om Backereel uit den kerker te halen, toen een jonkman verschrikt in de woning stormde en gejaagd uitriep:

— Blommaert... vlucht... alles is reeds ontdekt... gerechtsdienaren doorzoeken ons huis, maar vader is ontsnapt!

De bode was Wybo's zoon.

Blommaert sprong recht, maar zei dan:

— Neen, ik vlucht niet!

Doch zijn vrouw omklemde zijn hals en smeekte:

— Jacob, wees niet halsstarrig... vlucht, vlucht dan toch!..

— En gij en ons kind?

— Vlucht om mij, om ons kind.. O, het zal te laat zijn... ze zullen u kerkeren, folteren, dooden... O, Jacob bij alles wat ons dierbaar is, vlucht dan toch..!

— De schoutsknechten zijn al in aantocht, waarschuwde Wybo's zoon.

— Jacob, talm niet... vlucht, eer het te laat is! drong Agnes weer aan...

— En onze zaak opgeven, vluchten als een lafaard..?

— Maar wat zult ge kunnen doen, als ze u kerkeren! hernam zijn vrouw. Jacob... gij maakt ons ongelukkig..

— Welnu, ik zal gaan.. maar ik zal eenmaal terugkeeren. Ik zal gaan.. eerst wil ik ons Pauwelken kussen...

— Het slaapt... en 't zal te laat zijn... o, wat talmt gij..!

— Agnes!

De kloeke burger weifelde nog, maar dan vertrok hij, en verliet langs achteren zijn woning.

En zijn vrouw hield zich kloek, ze leidde hem tot 't hofpoortje, drukte een innigen kus op zijn gelaat en dwong hem haastig heen te gaan..

Dan snelde ze in huis terug, boog zich snikkend over 't beddeke, waar haar zoontje nog sliep.. en angst beroerde haar teeder

gemoed, angst om den vader, die nu reeds een banneling was.

Weldra rammeiden geweerkolven de deur en Agnes droogde heur oogen en veinsde kalmte, terwijl heur harte sidderde... en dan ging ze naar beneden om de vijanden van haar echtgenoot te ontvangen.

De schoutsknechten kwamen met geweld binnen en eischten Blommaert te spreken.

— Mijn echtgenoot is uitgegaan, antwoordde Agnes op waardigen toon.

— Wat, uitgegaan... ik weet, dat hij uit geweest is, maar om vier uur dezen morgen terugkeerde...! riep de overste der gerechtsdienaren, reeds vreezend ook hier teleurgesteld te worden.

— Mijnheer, ik zeg u, dat mijn echtgenoot niet thuis is, hernam Agnes bedaard.

— Waar is hij dan?...

— Ik weet het niet!

— Ha, gij weet het niet! Mannen, doorzoekt dit huis... En gij, vrouwe, gij speelt een gevaarlijk spel!

— Ik, heer?

— Wij zullen niet redetwisten, riep de overste ruw...

De gerechtsdienaren snuffelden natuurlijk te vergeefs; de overste vloekte van spijt en riep:

— Dat komt er van, als wij eerst bevelen van hooger en moeten afwachten. De heeren talmen en de vogels vliegen weg. Maar vrouwe, gij zijt medeplichtig aan deze vlucht, en ik houd u aan!

— Mij? vroeg Agnes. En met welk recht?

— Ik redetwist niet! Mannen, voert haar naar 't stadhuis!

— En mijn kind! gilte Agnes, die boven de angstige stem van Pauwelken hoorde...

— Gij hebt een dienstmaagd... en bovendien, ik moet mij met uw kind niet bemoeien... Mannen, voert haar weg!

Agnes worstelde tegen, Maar wat baatte 't haar? Reeds werd ze over de Marktplaats voortgesleurd tot in het stadhuis.

Wreed werd ze gescheiden van 't knaapje, dat om haar riep en weende.

De bannelingen waagden zich thans niet in de stad. Dien morgen

werd Pieter Backereel wreed gemarteld op een der bovenzalen van 't stadhuis. In zijn smart en vertwijfeling sprong de arme burger door 't raam, dat men voor de hitte opengelaten had. Met verbrijzelde leden werd hij opgenomen en weer in 't kerkerhol geworpen... En de kronieken vermelden, hoe deze onschuldige in een trog, want gaan kon hij niet meer, naar de galg gedragen werd!

Zoo ging het toen in de Nederlanden! Blommaert en Wybo waren gevlucht en trokken naar den vreemde.

Agnes leed veel ellende in den kerker, werd eindelijk in vrijheid gesteld, maar overleefde den schok niet lang.

En Oudenaarde, de Scheldestede, geleek meer nog aan een uitgestrekt kerkhof...

* *

Vijf jaren waren voorbijgegaan, vijf jaren weer van ellende, strijd... De Schelde droeg thans geen zwaar geladen schepen, en aan de loskaden van Valenciën, Doornik, Oudenaarde, Gent, Dendermonde weerklonk niet langer 't vroolijk lied der sjouwerlui. Zelfs uit Antwerpen weken veel kooplieden naar den vreemde.

In een bouwvallig hoeve te Oost-Eccloo, in 't Meetjesland, stonden vier mannen.

— De ruiters naderen, vrienden, gij kunt nog vluchten, ik zal den vijand wat ophouden, zei Jacob Blommaert, want hij was één van 't viertal. Mij vooral zoeken de Spanjolen.

— Samen streden we, samen zullen we sterven, antwoordde Wybo.

— Ben ik niet uw aanvoerder en zijt ge mij dus geen gehoorzaamheid verschuldigd?

— Wij blijven bij u! zei een derde, Deschepper.

Dezen morgen waren ze uit Oudenaarde gevlucht, dat ze eenige weken geleden door list den Spanjaard hadden ontnomen, want Blommaert had woord gehouden en was naar zijn geboortestad teruggekeerd. Maar hij was niet in staat geweest de veste te behouden. Met zijn getrouwen week hij naar Zeeland; daar hij en zijn vrienden 'tlangst in de stad hadden vertoefd, waren ze nu ook de

laatst, en even buiten Eecloo hadden de vervolgers hun spoor ontdekt. De Spanjaarden zaten te paard en waren dus verzekerd hun vijanden in te halen; daarom had het viertal zich in dit onbewoond hoefje verscholen, een eervollen dood verkiezend..

— Ze zijn daar! kreet Blommaert. Ze hebben ons gezien... Ze naderen... Laten wij het eerste schot lossen!

De burger schoot zijn roer af. Een salvo der ruiters antwoordde. Toen steeg een helsch gelach op.. Het dak was in brand geraakt.

— Beter in de vlammen dan onder de bijl van den beul te sterven, sprak Blommaert. Agnes is mij voorgegaan.. ze stierf van verdriet en ellende... ook een slachtoffer van Spanje.. Pauwelken, mijn zoon, zal later mijn strijd voortzetten... Ik deed mijn plicht.. ik sterf gerust.

Wybo was op de knieën gevallen en bad. De beide anderen vouwden de handen en keken naar buiten, waar de heide zich kleurde met 't avondgoud.

Akelig knetterden de vlammen en hun gloed bescheen de groep, kleurde gansch de kamer bloedrood, wierp grillige figuren op de plaasteren wanden, weerkaatsten in 't kleine raam.. Vonken vielen omlaag, splinters, brandend stroo en hout.

Een luid gedruisch deed zich hooren.. Het dak stortte in, de muren waggelden, steenen ploften neer... maar boven al dit geweld hadden de Spanjaarden geen angstkreet gehoord. En toen de vlammen uitgedoofd waren, en opgejaagde boeren met haken het puin uiteenrukten, lagen daar vier verkoolde lijken, de assche van vier Vlamingen, die hun leven offerden voor recht en vrijheid..

A. HANS.

DE SCHELDE VRIJ!

(VERHALEN VAN DE SCHELDE).

SCHELDE VRIJ

Door A. HANS

L. OPDEBEEK — Uitgever — ANTWERPEN